

RIGORÓZNÍ ŘÍZENÍ

Studijní program	Předškolní pedagogika
Forma studia	prezenční i kombinovaná

Tematické okruhy a doporučená literatura ke státní rigorózní zkoušce:

- Předškolní pedagogika
- Pedagogická psychologie
- Řízení mateřské školy

Každý student u SRZ předloží výzkumný materiál (dotazníky, záznamy rozhovorů apod.) a k jednotlivým tematickým okruhům seznam prostudované literatury.

PŘEDŠKOLNÍ PEDAGOGIKA

1. Postavení předškolní pedagogiky v systému pedagogických věd.
2. Předškolní pedagogika a její historická geneze. Vize rozvoje předškolní pedagogiky jako vědní disciplíny.
3. Významní představitelé předškolní pedagogiky – analýza jejich přínosu pro předškolní pedagogiku.
4. Personalistické koncepte výchovy a vzdělávání, jejich analýza a významní představitelé.
5. Koncepte výchovy a vzdělávání založené na behavioristickém přístupu, jejich analýza a významní představitelé.
6. Konstruktivistické teorie, jejich analýza a významní představitelé.
7. Výchova, vzdělávání, edukace – teoretická analýza pojmů.
8. Učitel mateřské školy. Sebepojetí, autonomie, profesní identita a profesní rozvoj učitele mateřské školy.
9. Dítě jako spolutvůrce svého vývoje – jazyk a pojmový svět dítěte, dětská pojetí, interpretace světa.
10. Vstup dítěte do základní školy, školní připravenost, osvojování role školáka. Diagnostikování školní připravenosti v mateřské škole.
11. Alternativní přístupy a koncepte v předškolním vzdělávání.
12. Obsah předškolního vzdělávání – teoretické a koncepční pojetí, analýza obsahu.
13. Evaluace a autoevaluace, jejich charakteristika v podmínkách předškolních institucí.
14. Pedagogická komunikace a interakce ve výuce.
15. Základní legislativní a kurikulární dokumenty v předškolním vzdělávání – analýza.
16. Mateřská škola a rodina, učitelé a rodiče – teoretická analýza jejich vztahů.
17. Mateřská škola jako pedagogická a sociální instituce – historické pozadí a funkce mateřské školy.
18. Kulturní gramotnost v kontextu obsahu předškolního vzdělávání.
19. Pedagogický výzkum a jeho analýza s důrazem na předškolní vzdělávání.
20. Výzvy, trendy a problémy současného předškolního vzdělávání v ČR.

Doporučená literatura

- Bertrand, Y. (1998). *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál.
- Corsaro, W. (2005). *The Sociology of Childhood*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.
- Gavora, P. (2010). *Akí sú moji žiaci? Pedagogická diagnostika žiaka*. Nitra: Enigma.
- Greger, D. et al. (2015). *Spravedlivý start?* Praha: UK.
- Hašková, H., Saxonberg, S. (eds.), & Mudrák, J. (2012). *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon.
- Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.

- Kašćák, O., & Pupala, B. (2009). *Výchova a vzdelávanie v základných diskurzoch*. Prešov: Rokus.
- Kolláriková, Z., & Pupala, B. (eds.) (2001). *Predškolská a elementárna pedagogika*. Praha: Portál.
- Koťátková, S. (2008). *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada.
- Kolář, Z., & Vališová, A. (2009). *Analýza vyučování*. Praha: Grada.
- Kutálková, D. (2005). *Jak připravit dítě do 1. třídy: rozvoj obratnosti, smyslové vnímání, řeč, náměry na hry, kresba, školní zralost*. Praha: Grada.
- Lukášová, H. (2010). *Kvalita života dětí a didaktika*. Praha: Portál.
- Lukášová, H., Svatoš, T., & Majerčíková, J. (2014). *Studentské portfolio jako výzkumný prostředek poznání cesty k učitelství. Příspěvek k autoregulaci profesního učení a seberozvoje*. Zlín: UTB ve Zlíně.
- Majerčíková, J. (2012). *Rodina s předškolákem. Výskum rodín s deťmi predškolského veku*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- Majerčíková, J. et al. (2012). *Profesijná zdatnosť (self-efficacy) študentov učiteľstva a učiteľov spolupracovať s rodičmi*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Majerčíková, J., Kasáčová, B., & Kočvarová, I. (2015). *Předškolní edukace a dítě. Výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum*. Zlín: UTB ve Zlíně.
- Majerčíková, J., & Rebendová, A. (2016). *Mateřská škola ve světě univerzity*. Zlín: UTB ve Zlíně.
- Možný, I. (2006). *Rodina a společnost*. Praha: Slon.
- Nosál, I. (ed.). (2004). *Obrazy dětství v dnešní společnosti. Studie ze sociologie dětství*. Brno: Barrister & Principal.
- Palouš, R. (2009). *Paradoxy výchovy*. Praha: Karolinum.
- Pelikán, J. (2011). *Hledání těžiště výchovy*. Praha: Karolinum.
- Petrová, Z. (2008). *Vygotského škola v pedagogike*. Trnava: TU v Trnave.
- Pišová, M. (ed.) (2007). *Portfolio v profesní přípravě učitele*. Pardubice: Univerzita Pardubice.
- Prout, A. (2005). *The Future of Childhood. Towards the Interdisciplinary Study of Children*. Oxon: Routledge Falmer.
- Průcha, J. a kol. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání. Přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Rabušicová, M. a kol. (2004). *Škola a (versus) rodina*. Brno: MU.
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
- Singly, F. (1999). *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál.
- Slavík, J., Chrz, V., & Štech, S. a kol. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: Karolinum.
- Spilková, V. (2005). *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál.
- Syslová, Z., Borkovcová, I., & Průcha, J. (2014). *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Syslová, Z. (2017). *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Brno: MU.
- Šulová, L. (2003). *Předškolní dítě a jeho svět*. Praha: UK.
- Tomanová, D. (2006). *Úvod do pedagogické diagnostiky v mateřské škole*. Olomouc: UP PdF.
- Wiegerová, A., & Gavora, P. (2014). Proč se chci stát učitelkou mateřské školy? *Pedagogická orientace*, 24(4), s. 510 – 534.
- Wiegerová, A. a kol. (2012). *Self efficacy v edukačných súvislostiach*. Bratislava: SPN.
- Zdražil, T. (2012). *Proměny pojetí vzdělávání a školního hodnocení (Filosofická východiska a pedagogické souvislosti)*. Praha: AWŠ.
- Wiegerová, A. a kol. (2015). *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu reformy kurikula*. Zlín: UTB ve Zlíně.
- Zelinková, O. (2011). *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci] (Vyd. 3)*. Praha: Portál.

PEDAGOGICKÁ PSYCHOLOGIE

1. Pedagogická psychologie jako vědní disciplína, její proměny a vývoj.
2. Učení – definice a analýza pojmu. Typy učení, styly učení. Obsahová stránka učení a vyučování.
3. Motivace v pedagogických situacích.
4. Socializace, analýza pojmu. Proces socializace a jeho etapy.
5. Dětství jako významná etapa socializace. Kulturní aspekty socializace.
6. Kultura a etnická heterogenost - analýza současné situace v mateřských školách. Multikulturalita v předškolním vzdělávání.
7. Sociální klima mateřské školy, klima školní třídy v mateřské škole.
8. Představitost dítěte – druhy představ, jejich uplatnění ve výchovně-vzdělávacím procesu.
9. Emocionalita a motivace. Specifika citového prožívání dětí předškolního věku.
10. Osobnost dítěte mladšího školního věku - aplikace vývojových specifíků v jeho edukaci.
11. Seberegulace a morální vývoj jednotlivce. Stadia morálního vývoje podle Kohlberga a Piageta.
12. Vývoj identity a sebehodnocení dítěte v předškolním věku.
13. Hra a její psychologické aspekty, znaky herního konání dětí, teorie a druhy her.
14. Sociální učení a jeho formy s akcentem na předškolní věk.
15. Aspekty procesu socializace, formování sociálních vztahů dítěte, sociální skupina a etapy jejího formování, postavení jedince v malé sociální skupině (status, rola, pozice).
16. Sociální vliv ve skupinách (sociální facilitace a zahálka, konformita, poslušnost, skupinová polarizace a myšlení, soutěživost, kooperace, vůdcovství)
17. Sociální chování (sociální norma, konflikt, frustrace, prosociální chování, agresivní a pasivní chování, zátěž a stres).
18. Etapy vývoje dětské řeči. Bilingvizmus a bilingvální výchova. Sociální komunikace jako nevyhnutelná složka interakce a pedagogické komunikace v mateřské škole.
19. Školní zralost. Složky školní zralosti, kritéria a skríníng školní zralosti.
20. Psychologické aspekty školní integrované přípravy.

Doporučená literatura

- Boroš, J. (2002). *Úvod do psychologie*. Bratislava: Iris.
- Bowlby, J. (2012). *Odloučení*. Praha: Portál.
- Backer-Braun, K. (2014). *Rozvoj inteligence u dětí od 3 do 6 let*. Praha: Grada.

- Čáp, J., & Mareš, J. (2007). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- El'konin, D. B. (1983). *Psychológia hry*. Bratislava: SPN.
- Fontana, D. (2014). *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál,
- Geldard, K., & Geldard, D. (2008). *Dětská psychoterapie a poradenství*. Praha: Portál.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Helus, Z. (2007). *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada.
- Kindel-Beilfuss, C. (2010). *Umění ptát se*. Praha: Portál.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Langmeier, J., & Matějček, Z. (2011). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum.
- Masaryk, R. (2010). *Medzi človekom a ľuďmi. Kapitoly zo sociálnej psychológie*. Bratislava: Iris.
- Mareš, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- Mertin, V., & Gillernová, I. (2010). *Psychologie pro učitelky MŠ*. Praha: Portál.
- Nakonečný, M. (2009). *Sociální psychologie*. Praha: Academia.
- Nakonečný, M. (2015). *Obecná psychologie*. Stanislav Juhaňák - Triton.
- Piaget, J., & Inhelder, B. (2010). *Psychologie dítěte*. Praha: Portál.
- Plháková, A. (2007). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Průcha, J. (2010). *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada.
- Průcha, J. (2011). *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. Praha: Grada.
- Průcha, J. (2020). *Psychologie učení: teoretické a výzkumné poznatky pro edukační praxi*. Praha: Grada.
- Říčan, P. (2004). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- Šramová, B. (2007). *Osobnosť v procese ontogenézy*. Bratislava: Melius.
- Sobotková, I. (2007). *Psychologie rodiny*. Praha: Portál.
- Šulová, L. (2004). *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.
- Vacek, P. (2013). *Psychologie morálky a výchova charakteru žáků*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Výrost, J., Slaměník, I., & Sollárová, E. (Eds.). (2019). *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada.
- Vymětal, J. (2002). *Úzkost a strach u dětí*. Praha: Portál.

ŘÍZENÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

1. Obecný a pedagogický management. Analýza.
2. Struktura škol a školství.
3. Škola a mateřská škola – jejich hlavní charakteristiky z hlediska řízení.
4. Školský systém – hlavní obecné charakteristiky; úrovně.
5. Základní školská legislativa.
6. Vedení, řízení škol – teoretická analýza pojmů.
7. Správa škol a školství – teoretická analýza pojmů.
8. Základní kategorie – vize, mise, cíl. Aplikace na školy a školství.
9. Kultura školy s akcentem na podmínky mateřské školy.
10. Hlavní řídicí procesy a jejich aplikace na školy a školství.
11. Plánování, koordinování v podmínkách mateřské školy.
12. Motivování z hlediska řízení v mateřské škole.
13. Koordinování a rozhodování v podmínkách mateřské školy.
14. Hodnocení a kontrola v podmínkách mateřské školy.
15. Koncepce řízení školy – typy, příklady.
16. Ekonomika a finanční management v praxi MŠ.
17. Základní dokumenty řízení škol a školství – úroveň mezinárodní, národní.
18. Základní dokumenty řízení škol a školství – úroveň regionální, místní.
19. Vývojové tendence v řízení škol a školství.
20. Ředitel mateřské školy a jeho práva a povinnosti.

Doporučená literatura

- Hrubá, J., & Chvál, M. (Eds.). (2019). *Na cestě ke kvalitní škole*. Wolters Kluwer.
- Kotásek, J. (2003). *Přehled scénářů budoucnosti školního vzdělávání zpracovaných OECD a z nich vyplývajících modelů školy*. *Pedagogická revue*, 53(1), s. 5-20.
- Kaldestad, O. H., Pol, M., & Sedláček, M. (2009). *Vybrané kapitoly ze školního managementu. Norská perspektiva*. Brno: MU.
- Lazarová, B., Trnková, K., Hloušková, L., Pol, M., & Lukas, J. (2015). *Řízení inkluze ve škole*. Brno: MU. Dostupné na: <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/book/837>
- Lhotková, I., Trojan, V., & Kitzberger, J. (2012). *Kompetence řídicích pracovníků ve školství*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Obst, O. (2006). *Manažerské minimum pro učitele*. Olomouc: UP v Olomouci.
- Pemová, T., & Ptáček, R. (2013). *Soukromá a firemní školka od A do Z: jak založit a provozovat soukromé nebo firemní zařízení předškolní výchovy*. Praha: Grada.
- Pol, M. (2007). *Škola v proměnách*. Brno: MU.

- Pol, M. et al. (2005). *Kultura školy. Příspěvek k výzkumu a rozvoji*. Brno: MU.
- Pol, M., Rabušicová, M., & Novotný, P. (2007). *Demokracie ve škole*. Brno: MU.
- Pol, M., Hloušková, L., Lazarová, B., Novotný, P., & Sedláček, M. (2013). *Když se školy učí*. Brno: MU.
- Poláková, M., Blůzl, F., Dvořák, I., & Kubíče, V. (2005). *Studium pro ředitele škol a školských zařízení I*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání.
- Prášilová, M. (2003). *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro učitele*. Olomouc: UP v Olomouci.
- Rybka, Z. (2016). *Základní zásady Bařova systému řízení (Čtvrté vydání)*. Fosfa.
- Slavík, J., Janík, T., Najvar, P., & Knecht, P. (2017). *Transdisciplinární didaktika: o učitelském sdílení znalostí a zvyšování kvality výuky napříč obory*. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- Solfronk, J. (2002). *Kapitoly ze školského managementu*. Liberec: Technická univerzita.
- Syslová, Z. (2015). *Jak úspěšně řídit mateřskou školu (2., doplněné a aktualizované vydání)*. Wolters Kluwer.
- Trojanová, I. (2017). *Vedení lidí ve školách a školských zařízeních (2. vydání)*. Wolters Kluwer.
- Trojanová, I., Trojan, V., & Kitzberger, J. (2012). *Kompetence řídicích pracovníků ve školství*. Wolters Kluwer Česká republika.
- Vyhláška MŠMT ČR 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání.*
- Zákon č. 306/1999Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 101/2001 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.*
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v platném znění.*
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).*